

**До спеціалізованої вченої ради Д 11.170.02
в Державній установі «Інститут економіко-
правових досліджень імені В.К. Мамутова
Національної академії наук України»
НАН України**

В І Д Г У К

**офіційного опонента Апанасенко Катерини Іванівни
на дисертацію Курепіної Олени Юріївни
на тему «Правове регулювання публічної закупівлі
вугілля для соціально значущих об'єктів»,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук
за спеціальністю 12.00.04 – господарське право;
господарсько-процесуальне право**

Актуальність теми наукового дослідження. Проведене дисертанткою дослідження вважаємо своєчасним. У сучасній світовій економічній системі публічні закупівлі є одним із ефективних механізмів залучення, розподілу та перерозподілу інвестиційних ресурсів. У складний для України період ефективно функціонуюча система публічних закупівель повинна стати фундаментом для забезпечення економічної стабільності та проведення структурних реформ. Особлива ситуація має місце у сфері публічної закупівлі вугілля для соціально значущих об'єктів. Це чутлива соціальна сфера, яка потребує визначення специфіки на законодавчому рівні. Однак відсутність наукового підґрунтя, стабільного та ефективного законодавства, що регулює процес публічної закупівлі вугілля для соціально значущих об'єктів та визначає особливості цього процесу, негативно відбивається у ході правореалізації.

Практичну та наукову актуальність кандидатської дисертації Курепіної О.Ю. підтверджує її взаємозв'язок з науковими програмами. Дисертаційна робота виконувалась відповідно до планів науково-дослідних робіт Інституту економіко-правових досліджень НАН України (з 22.05.2020 року – Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова Національної академії наук України» НАН України) в межах тем: «Модернізація господарського законодавства як передумова сталого розвитку України» (ДР № 0117U002308), «Правова модель сталого розвитку України»

(ДР № 0119U101590).

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, полягає в тому, що дисертація Курепіної О.Ю. є першим у вітчизняній юридичній науці комплексним господарсько-правовим дослідженням правового регулювання публічної закупівлі такої особливої групи товарів, як вугілля для соціально значущих об'єктів. На основі системного дослідження українського законодавства й актів Європейського Союзу, наукової літератури, зарубіжного досвіду у відповідній сфері, авторкою розроблено нові наукові положення, обґрунтовано пропозиції щодо вдосконалення відповідних норм законодавства України.

Серед найбільш значущих елементів новизни дослідження можна відзначити: напрацювання теоретичного поняття публічних закупівель вугілля для соціально значущих об'єктів (с. 41 — 42 роботи, с. 5 автореферату), виокремлення особливостей закупівлі вугілля для соціально значущих об'єктів (с. 36-41 роботи, с. 5-6 автореферату), пропозиції щодо вдосконалення кваліфікаційних вимог до учасників закупівлі (с. 119-128 роботи, с. 6 автореферату) та істотних умов договору публічної закупівлі вугілля для соціально значущих об'єктів (с. 98 — 99 роботи, с. 6 автореферату). Дисертантка продовжила теоретичне опрацювання поняття договору публічної закупівлі (с. 98 роботи, с. 7 автореферату), питань спеціального порядку оскарження процесу закупівлі вугілля для соціально значущих об'єктів (с.104 — 119 роботи, с. 7 автореферату).

Як важливу позитивну сторону роботи слід відмітити достатньо глибоке опрацювання авторкою норм законодавства ЄС у сфері публічних закупівель, а також відповідного зарубіжного досвіду низки економічно розвинутих країн світу (США, Австрії, Швейцарії тощо). Це дозволило напрацювати окремі конструктивні пропозиції й ідеї з удосконалення українського законодавства про публічні закупівлі, зокрема, закупівель вугілля для соціально значущих потреб.

Структура роботи логічна. Від дослідження поняття й особливостей публічних закупівель вугілля для соціально значущих об'єктів й

ретроспективного дослідження відповідного законодавства авторка переходить до аналізу договору публічної закупівлі вугілля, його істотних умов, питань оскарження процедур публічних закупівель і напрацювання ідей по вдосконаленню законодавства на базі зарубіжного досвіду.

У роботі проаналізовано достатньо великий масив наявних у науковій літературі підходів до розуміння поняття державних/ публічних закупівель, відповідні норми законодавства України, а також сутність поняття “господарсько-правовий механізм”, що дало змогу запропонувати авторське визначення поняття «публічні закупівлі вугілля для соціально значущих об’єктів». Дуже детально авторка дослідила особливості публічної закупівлі вугілля для соціально значущих об’єктів (с. 27 - 42 роботи, с. 5-6 автореферату).

Гене́за законодавства України щодо публічних закупівель у період незалежності України (підрозд. 1.2, с. 10 автореферату) аналізується в роботі дуже ретельно. Розглядаються відповідні нормативно-правові акти, що регулювали відносини у сфері державного замовлення/ державних (публічних) закупівель, рік за роком або наводиться узагальнююча характеристика окремих періодів у розвитку відповідного законодавства. Виокремлено основні (визначальні) положення законів, які в різний час регулювали відносини у сфері державних/ публічних закупівель, а також етапи розвитку цього законодавства. Як на позитивний аспект проведеного історико-правового дослідження можна вказати на порівняльний аналіз базових положень законів України у сфері державних/ публічних закупівель 2000 року, 2010 року та чинного Закону «Про публічні закупівлі» 2015 року, а також виокремлення основних новел останнього (с. 63 — 72 роботи).

На увагу й підтримку заслуговують пропозиції дисертантки про істотні умови договору публічної закупівлі вугілля для соціально значущих об’єктів, авторське визначення цього договору (с. 98 — 99 роботи, с. 11 автореферату), зміни до ч. 4 ст. 36 Закону “Про публічні закупівлі” (ч. 5 ст. 41 Закону в редакції від 19.09.2019) (с. 103-104 роботи, с. 11 автореферату), напрацьовані за результатами дослідження питання зміни істотних умов цього договору (с. 99 —

103 роботи).

Досліджуючи процедури оскарження в процесі публічної закупівлі вугілля для соціально значущих об'єктів (підрозд. 2.2), авторка зробила слушні пропозиції про зміну строків розгляду скарги Антимонопольним комітетом України, установлення строку подачі скарги щодо прийнятих рішень, дії чи бездіяльності замовника та відповідальності суб'єкта оскарження за зловживання правом на оскарження (с. 119 роботи, с. 11 — 12 автореферату).

Достатньо ретельно опрацювавши проблемні питання визначення кваліфікаційних вимог до учасників закупівлі (с. 123 — 128 роботи), дисертантка розробила удосконалені кваліфікаційні вимоги до учасників закупівлі, які є достатньо продуманими (спірною видається лише така вимога, як наявність первинних документів, що підтверджують досвід виконання аналогічного договору).

Аналізуючи досвід у сфері публічних закупівель кількох зарубіжних країн (підрозд. 3.1), Курепіна О.Ю. зробила конструктивні пропозиції щодо використання досвіду США із закупівлі за спеціально сформованими каталогами (с. 134 — 135 роботи, с. 12 автореферату). Позитивним і важливим для подальшого детальнішого наукового опрацювання й практичного застосування є проведене дисертанткою дослідження Директив ЄС у сфері публічних закупівель (с. 136 — 143 роботи). Підтримуємо її ідеї щодо доцільності опрацювання українських законодавчих норм про рамкові угоди в публічних закупівлях з урахуванням положень відповідних європейських директив (с. 143 роботи).

Цікавим є також огляд у дисертаційній роботі досвіду впровадження сталих закупівель (підрозд. 3.2). Авторка досліджує поняття сталих закупівель у міжнародному законодавстві та науковій літературі, базові положення міжнародних актів у цій сфері, відповідні норми законодавства окремих зарубіжних країн (Швейцарія, Австрія, Нідерланди, Китай тощо). Важливим є висновок про доцільність запровадження в Україні сталих публічних закупівель вугілля для соціально значущих об'єктів та означення проблем, які є

перешкодою для запровадження сталих публічних закупівель в Україні (с. 161 роботи).

За результатами проведених наукових розвідок дисертантка розробила законопроекти «Про особливості здійснення публічних закупівель вугілля для соціально значущих об'єктів» та «Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі». Перший законопроект відображає базові висновки та пропозиції дисертантки, напрацьовані в процесі дослідження, другий — окремі пропозиції дисертантки по вдосконаленню законодавства про публічні закупівлі.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх достовірність. Дисертаційна робота виконана на належному науковому рівні. Зміст роботи свідчить, що виконане дисертанткою дослідження цілком дозволило розв'язати завдання, що поставила перед собою дисертантка. Наукові положення, висновки та рекомендації, що містяться в дисертації, у більшості випадків аргументовані і з наукової, і з практичної точки зору, базуються на досвіді, накопиченому в Україні та зарубіжних країнах, аналізі профільних наукових досліджень та матеріалах української універсальної біржі Prozzogo.

Робота містить як теоретичні положення, так і практичні рекомендації щодо вдосконалення процесу публічної закупівлі вугілля для соціально значущих об'єктів, аналіз найважливіших правових проблем у цій сфері, які підкріплені змістовними висновками щодо напрямів їх науково-обґрунтованого вирішення.

Вірогідність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації підтверджується їх апробацією, використанням у діяльності народного депутата України, окремих підприємств тощо (с. 191 — 194 роботи).

Основні висновки й теоретичні положення роботи знайшли відображення у 8 наукових працях, з яких 4 статті опубліковано у вітчизняних наукових фахових виданнях, 1 стаття — у науковому періодичному виданні іншої держави, 2 публікації — за матеріалами міжнародних науково-практичних конференцій, 1 публікація — за матеріалами всеукраїнської науково-практичної конференції.

Теоретичне і практичне значення результатів проведеного дослідження полягає в комплексному дослідженні проблематики правового регулювання публічних закупівель вугілля для соціально значущих об'єктів на основі системного дослідження українського законодавства й актів Європейського Союзу, наукової літератури, зарубіжного досвіду у відповідній сфері, практики застосування законодавства про публічні закупівлі.

Результати наукового дослідження можуть бути використані як у наступних наукових розвідках з питань публічних закупівель для соціально значущих об'єктів, так і в роботі по вдосконаленню відповідного українського законодавства. У цьому зв'язку варто згадати про розроблені дисертанткою законопроекти та інші законодавчі пропозиції, наведені в тексті роботи.

Наукові ідеї та висновки автора можна застосовувати у навчальному процесі при підготовці студентів юридичних та економічних спеціальностей — під час викладання спецкурсу “Господарське договірне право”, загальної частини господарського права, при написанні навчальних посібників і підручників з господарського права.

У цілому позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Курепіної О.Ю., слід висловитись і з приводу окремих **недоліків (недоопрацювань)**, які, на нашу думку, потребують або додаткової аргументації, або спеціальних пояснень під час захисту дисертації. Зокрема:

1. У підрозд. 2.1 “Організаційно-правовий аналіз договору публічної закупівлі вугілля для соціально значущих об'єктів” широко цитуються норми Закону України “Про публічні закупівлі” щодо загальних правил проведення процедур закупівель і договору про закупівлю, Цивільного кодексу України і Господарського кодексу України про договори. Також детально викладаються положення кількох укладених у 2018 році договорів про закупівлю (стосовно яких не проводиться необхідний аналіз їх положень) (с. 83 — 97). На основі вказаного викладеного матеріалу дисертантка запропонувала включати до договору про закупівлю в якості істотних умов низку положень (с. 98 роботи, с.10 — 11 автореферату).

Визнаючи слушність цієї пропозиції в цілому, слід відмітити недостатню її обґрунтованість. Описаний вище виклад матеріалу в підрозділі 2.1 роботи не надає достатнього пояснення, чому саме наведені авторкою умови мають бути обов'язково закріплені в договорі публічної закупівлі вугілля для соціально значущих об'єктів.

Крім того, запитання викликає така запропонована дисертанткою істотна умова, як “взаємозв'язок бюджетного фінансування та розрахунки за вугілля”. На нашу думку, подібний підхід до зобов'язань з оплати за договором підриває принцип господарського договірної права про належне виконання господарських договорів (з огляду на передбачуваний зміст цієї умови, який можна витлумачити довільно, — через відсутність коментаря до цієї умови).

2. На наш погляд, дослідження процедур оскарження в процесі публічної закупівлі вугілля для соціально значущих об'єктів має загальну хибу — надмірне цитування законодавства (с. 103 — 111), що не дозволяє дисертантці глибше дослідити досліджувану проблематику з наукової точки зору.

3. Аналізуючи зарубіжний досвід правового регулювання публічних закупівель, дисертантка вказала на те, що “...процес закупівлі вугілля для соціально значущих об'єктів потребує підтримки з боку держави, є сенс запровадити досвід Канади стосовно підтримки учасників цього процесу шляхом надання преференцій. Проте потрібно не бездумно копіювати преференції, які передбачено законодавством Канади, а необхідно враховувати специфіку, яка має місце в Україні” (с. 134 роботи, с. 7, 12 автореферату автореферату).

При цьому в роботі не розкривається зміст, сутність, механізм державної підтримки закупівель у Канаді, тому важко оцінити відповідні пропозиції дисертантки, які, крім того, не є конкретними та належно аргументованими.

Однак незважаючи на висловлені зауваження, дисертаційна робота виконана Курепіною О.Ю. на належному теоретичному рівні, містить елементи наукової новизни.

Дисертантка загалом виконала поставлені завдання; основні наукові

положення, висновки та рекомендації, отримані в процесі роботи над дисертацією, є достатньо обґрунтованими.

Зауваження до роботи, висловлені у відгуку, носять науково-дискусійний характер і мають на меті стимулювати подальші наукові пошуки з аналізованої теми; вони не заперечують актуальності й значимості дисертаційного дослідження.

Автореферат Курепіної О.Ю. повністю відображає основні положення та результати дисертаційного дослідження. Обсяг дисертації відповідає встановленим вимогам.

Дисертацію Курепіної О.Ю. виконано згідно з вимогами Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою КМУ від 24 липня 2013 р. № 567.

Усе викладене дає підставу зробити висновок, що Курепіна Олена Юріївна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.04 – господарське право; господарсько-процесуальне право.

Офіційний опонент:

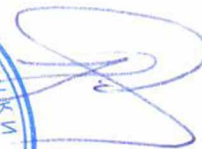
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного, господарського
права та процесу Національного університету
“Чернігівська політехніка”

К.І. Апанасенко

Підпис кандидата юридичних наук, доцента Апанасенко К.І. засвідчую:

*Професор з науково-педагогічної роботи
НУ “Чернігівська політехніка”*

В.В. Калыченко